

WALKA W POWSTANIU STYCZNIOWYM MIAŁA CHARAKTER PARTYZANCKI. PO JEDNEJ STRONIE BILI SIĘ MŁODZI, ŹLE UZBROJENI CYWILNI OCHOTNICY, ZAŚ PO DRUGIEJ WYSZKOLENI, ZAWODOWI ŻOŁNIERZE REGULARNEJ ARMII IMPERIUM ROSYJSKIEGO. OD WYBUCHU POWSTANIA STAŁE ZWIĘKSZAŁA ONA SWOJĄ LICZEBNOŚĆ NA ZIEMIACH POLSKICH. TA DYSPROPORCJA SIŁ ZMUSZAŁA POLSKICH DOWÓDCÓW DO ORGANIZACJI ZASADZEK, UKRYWANIA SIĘ, DOKONYWANIA ŚMIĄŁYCH RAJDÓW I ATAKÓW NA MIEJSCA, W KTÓRYCH MOŻNA BYŁO ZDOBYĆ BRONĲ LUB PIENIĄDZE POZWALAJĄCE NA ZAKUP UZBROJENIA ZA GRANICĄ.

POWSTAŃCY

- znajomość terenu
- atak zaskoczenia
- poparcie części społeczeństwa
- wola walki i wysokie morale wybranych oddziałów

- braki w uzbrojeniu
- słabe wykształcenie
- komunikacja oparta na listach i kurierach
- brak ścisłego kierownictwa i współpracy między dowódcami

Największym problemem powstańców były braki w zaopatrzeniu w broń i amunicję. Starano się ją zdobywać na wiele sposobów. Z miesiąca na miesiąc jej ilość i jakość wzrastała. Nigdy jednak wyposażenie oddziałów powstańczych nie dorównywało poziomem przeciwników.

SPOSOBY POZYSKIWANIA BRONI PRZEZ POWSTAŃCÓW

PRODUKCJA WŁASNA W TAJNYCH MANUFAKTURACH

- w tajnej wytwórni Komitetu Akademickiego do końca 1861 roku wyprodukowano broń i amunicję, która pozwoliłaby 260-osobowemu oddziałowi stoczyć **jedną, dużą bitwę**.

WYKORZYSTANIE BRONI MYŚLIWSKIEJ - pomimo że Rosjanie skonfiskowali przed powstaniem 7600 strzelb i pistoletów.

BITWNE ZDOBYCZE - w pierwszych dniach powstańcy zdobyli 570 karabinów.

ZAKUPY ZA GRANICĄ - szacunkowo podczas powstania zamówiono od 70 do 200 tys. sztuk broni. **Połowa broni nie dotarła jednak do kraju!**

W szeregach powstańczych walczyli nie tylko Polacy. Do walki stanęli także przedstawiciele pozostałych narodów Rzeczypospolitej Obojga Narodów - **Litwini, Białorusini i Ukraińcy**. Na teren powstania dostawali się także cudzoziemcy pragnący walczyć **ZA NASZĄ I WASZĄ WOLNOŚĆ**.

ROSJANIE

- DEZERTERZY Z ARMII CARSKIEJ

WĘGRZY

WŁOŚI

FRANCUZI

NIEMCY

SZWEDZI

ANGLICY

ROSJANIE

- siła ognia
- stałe uzupełnienia i posiłki
- dostawy amunicji i żywności
- łączność wykorzystująca telegraf

- konieczność walki w wielu miejscach naraz
- brak oddziałów doświadczonych w walce z partyzantami
- niechęć i wrogość mieszkańców

W walce z powstańcami zaangażowanych było jedynie **10% wszystkich sił Imperium Rosyjskiego**.

Rosjanie mogli stale uzupełniać swoje oddziały.

30 000
POWSTAŃCY

120 000
ROSJANIE

SZACUNKOWE SIŁY OBU STRON W KULMINACYJNYM MOMENCIE POWSTANIA

Początkowo w niektórych partiach w broń palną uzbrojonych było od **15** do **40%** powstańców. Z czasem wskaźnik ten sięgnął **50%**. Poprawiła się też jakość broni. W pierwszych miesiącach dominowała **broń myśliwska**. Następnie stopniowo zastępowała ją lepsza **broń wojskowa**.

PORÓWNANIE CENY BRONI Z PRODUKTAMI I USŁUGAMI DOSTĘPNYMI W KRÓLESTWIE POLSKIM

Za cenę 1 karabinu można było kupić fortepian albo 10 kg chińskiej herbaty lub stołować się w warszawskiej restauracji codziennie przez 5 miesięcy. Rok wynajmu dużego mieszkania w centrum Warszawy to koszt porównywalny do zakupu 10 karabinów. 17 karabinów można by kupić, sprzedając omnibus, czyli luksusowy, wieloosobowy konny pojazd.

18.03.1863 - pod Grochowiskami Langiewicz odiera kilka rosyjskich kolumn, a następnego dnia zrzeka się dyktatury

26.05.1863 - krwawe represje na Litwie rozpoczyna generał gubernator Michał Murawjow zwany „Wieszatkiem”. Tego samego dnia pod Salichą na Wołyniu szarża powstańczej jazdy rozbija Rosjan

08.08.1863 - powstańcy Michała Heidenreicha zdobywają pod Żyrzynom transport pieniędzy ze 140 000 rubli

05.05.1863 - klęska powstańców w bitwie pod Krzykawką, w której ginie dowódca ochotników włoskich - Francesco Nullo

27.06.1863 - stracenie w Wilnie generała Zygmunta Sierakowskiego, jednego z głównych organizatorów powstania na Litwie

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023

Projekt „DLA NIEPODLEGŁOŚCI - kontynuacja” realizowany przez Fundację Wolność i Demokracja.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Opracowanie: Łukasz Wrone, Tomasz K. Żurawski
Grafika: Monika Sochacka